

Почитувани претставници на средствата за јавно информирање, почитувани присутни.

Ве поздравувам и Ви благодарам за присуството.

Денес го објавувам Извештајот за состојбите со човековите слободи и права во 2016 година, и со жалење ве информирам дека во истиот не се констатирани позитивни промени, туку напротив, констатирам стагнација, а во некои области и назадување, што се потврдува и со зголемениот број на констатирани повреди на човековите слободи и права, за четири проценти.

1. Имавме и се уште имаме крајно исполитизирани и нефункционални институции, а некои од нив спроведуваа и партиски агенди, полициско непрофесионално и брутално постапување, прекумерна употреба на сила на затворската полиција спрема осудени лица и отсуство на системска здравствена заштита во казнено поправните установи, недостатоци на пензискиот систем со штетни последици по осигурениците, необезбедени средства за исплата на права од социјална заштита, повреда на правото на вработување на лицата со попреченост, незаконско депортирање на бегалците, противзаконско утврдување и наплата на радиодифузната такса и вода, противзаконско оданочување на граѓани, како и непрофесионалност во работата на изборните органи.

2. Во извештајната година постапивме по 4.718 случаи, од кои во извештајниот период беа примени 3.775 претставки, а 37 беа отворени по сопствена иницијатива.

3. Констатиравме 1.523 повреди на човековите слободи и права, а од нив во 1.358 случаи беа прифатени интервенциите. Ова, за жал, не е случај со препораките за констатираните слабости за општите состојби за кои изготвивме голем број на посебни извештаи, а по кои надлежните не постапуваат.

Почитувани присутни,

4. Малтретирање во вршење на служба и нечовечно, понижувачко и нехумано постапување на полицијата констатиравме на масовните протести на граѓаните против одлуката на претседателот за помилување на поголема група функционери и службени лица, како и при транспортот на обвинетите во кумановскиот случај.

Меѓутоа, ниту истрагата, ниту собраните докази од наша страна не беа доволни за да Република Македонија докаже дека има ефективна истрага против полициската бруталност и казнување, со што продолжува неказнивоста на полициските службеници - појава која придонесува граѓаните да не се чувствуваат сигурни.

5. Продолжи декларативното „подобрување“ на условите во затворите, затворениците и натаму престојуваат во крајно нехумани и нечовечки услови, а ускратено им е и правото на здравствена заштита, иако тоа им е гарантирано. Во затворите попладне наместо лекар, лекуваат затвореници, и тоа само поради фактот што властите повеќе од три години не ги спроведуваат нашите препораки - здравствената заштита да се врати во Управата за извршување на санкциите, и да се обезбеди соодветен и ефикасен пристап до

здравствените услуги, преку обезбедување на редовни и навремени прегледи во текот на целиот ден. (додека го подготвувавме Годишниот извештај отворени се уште 6 нови случаи за испитување на причините за смртта на затвореници во казнено поправните установи, што ме прави уште позагрижен и чувствувам обврска да ги алармирам надлежните).

6. Констатирав сериозен проблем, во областа на пензиското осигурување, кој доколку не се реши ќе оштети голема група на граѓани со значително ниски старосни пензии, поради нивното зачленување во вториот пензиски столб. Осигурениците наведуваат дека при склучување на договорот не им било предочено или биле доведени во заблуда, со цел заштита на правата на овие граѓани, односно да ја остварат реалната пензија, побарав законски измени во насока на бришење на оваа категорија на осигуреници од регистарот на вториот пензиски столб, како и поширока анализа за сите осигуреници вклучени во вториот пензиски столб, со цел да се спречи членство на штета на граѓаните.

7. Корисниците на права од социјална заштита како ранлива категорија наместо надминување на социјалниот ризик беа изложени на уште поголема сиромаштија, без притоа некој да сноси одговорност. Јавно укажав дека нема целисходност од признато право само на хартија, ако не се обезбедат средства и можности за суштинска реализација. (Дури ни системот за бесплатна правна помош не е соодветен за оваа категорија на граѓани и истите не можат ефикасно да го користат поради гломазните бирократски процедури).

8. Групните вработувања, било по етничка било по партиска основа, е проект со кој се врши груба манипулација на граѓаните. Без конкретна анализа на потребите на администрацијата нема да можеме да зборуваме за квалитетен административен систем, а крајно разочарувачка е констатацијата дека администрацијата, наместо во полза на граѓаните, работи во полза на партиите. Загрижувачки се појавите кога институциите спроведуваат партиски агенди. Јас во неколку наврати го критикував функционирањето на институциите и по поставувањето на дополнителните министри. (Дополнителните министри освен што секојдневно меѓусебно се обвинуваа, не придонесоа за унапредување на правата на граѓаните, напротив, дополнително ги оневозможуваа).

9. Македонската телевизија упорно ја игнорира препораката на Народниот правобранител да го ажурира Регистарот на обврзници, но и да донесе одлука за отпис на незаконски наплатените средства на име на оваа давачка, со што продолжува незаконски да се финансира со средства на граѓаните.

Управата за јавни приходи во постапките за испитување на имотот и имотната состојба и задолжување со персонален данок на доход по основ на непријавени и неоданочени приходи постапува селективно и надвор од законските прописи. Покрај тоа, овие постапки и неоправдано се одолжуваат, не се почитуваат правните мислења и укажувања дадени во судските одлуки, а граѓаните-странки се држат во постојан страв и неизвесност.

Од друга страна, ЈП „Водовод и канализација“ Скопје голем број на граѓани ги шокираше со таканаречени вонредни сметки, чии

износи достигнуваа до неколку стотици илјади денари (нај-екстремни случај е сметката со износ од над еден милион денари.). И покрај сите укажувања дека не постои законски основ за издавање на вакви сметки ова јавно претпријатие, не прифати ниту едно укажување на Народниот правобранител, туку продолжи со праксата на работење надвор од законите. (противзаконското работење продолжува и оваа година. Пред неколку дена отворивме постапка за граѓани кои добиле вонредни сметка за вода за еден месец од над милион денари, а друг за околу два милион денари, се прашувам каде е крајот на противзаконското работење на раководството на ЈП „Водовод и канализација“).

ЕВН Македонија, во одредени случаи селективно постапуваше во поглед на исклучувањата и наплатата на старите долгови на граѓаните, а квалитетот на испорачаната енергија и дадените услуги беа надвор од пропишаните стандарди и склучените договори. Истовремено, за најранливите категории граѓани со закон не се пропишани критериуми за стекнување на статус на заштитени потрошувачи, тоа со Програма го прави Владата со што ги надминува нејзините надлежности.

10. Минатата година активно го следевме изборниот процес со цел заштита на избирачкото право на граѓаните, при што констатирав дека и на овие избори Државната изборна комисија, како и сите други органи надлежни за спроведување на изборниот процес потфрлија во очекувањето за квалитетно спроведување на изборите. И понатаму имаме проблематичен избирачки список, на голема група затвореници, лица сместени во старски домови, и др.,

им беше ускратено правото да гласаат, лица кои никогаш не ја напуштиле земјата и имаат валидни документи се пронаоѓаа на списокот на иселеници.

Државната изборна комисија не се одважи да го спроведе законот и да ги избрише фиктивните гласачи, па вината за тоа си ја префрлуваа со Министерството за внатрешни работи. (конкретно на денот на гласењето граѓаните лично во канцеларијата на Народниот правобранител изразуваа револт затоа што иако пријавиле, на нивните адреси, и понатаму имаше запишано избирачи кои реално таму не живеат).

11. Функционирањето на правосудниот систем и натаму останува голем проблем за кој констатирав низа слабости што имаат директни последици на ефикасното остварување и заштита на правата на граѓаните, особено примената на принципот на судење во разумен рок. Врховниот суд, кој е надлежен да ги штити граѓаните за почитување на принципот за судење во разумен рок, истиот во постапките за заштита не го почитува.

Почитувани медиуми,

Ви презентирав неколку покарактеристични појави со цел да ја прикажам состојбата со почитувањето на правата на граѓаните, иако уште во многу други области се констатирани проблеми со почитувањето и остварувањето на слободите и правата на граѓаните.

- Се почести се поплаките на граѓаните во однос на проектот „Мој термин“ кој наместо да придонесе за поедноставен и ефективен начин за здравствена заштита создаде хаос во јавното здравство.

- Жените во Шуто Оризари и понатаму се оставени без редовна и континуирана гинеколошка заштита.(олимписки базен)

- Нема значителен напредок ниту во однос на почитувањето на децата и нивните права во семејството, установите и институциите за заштита, почитување на нивното мислење и учеството во донесување одлуки, а поразителна е состојбата со почитување на правата на непридружуваните деца-бегалци.

Во извештајниот период не само што не се бележи подобрување во однос на почитување на принципот на еднаквост и недискриминација, напротив имаме зголемување на поплаките за нееднаков третман за околу 20 отсто, при што најбројни се оние кои се однесуваат на дискриминација во работниот однос во јавната администрација, а со политички елементи.

Следејќи ја примената на начелото на соодветна и правична застапеност констатирав привиден напредок, иако се уште има голем број на институции кои го немаат постигнато задоволителното ниво на ова начело. Нема видливи промени во неговата имплементација, особено кога се во прашање припадниците на помалубројните заедници кои не припаѓаат на македонската и албанската заедница и нивно распоредување на раководни работни места.

Би сакал да истакнам дека и натаму има институции кои не ја разбираат улогата на Народниот правобранител, па и покрај законската обврска едноставно не соработуваат, а некои и грубо ја попречуваат работата. Поради попречувањата во работата од страна на Министерствата за труд и социјална политика, за здравство, за внатрешни работи, за правда, Јавното обвинителство, Управата за јавни приходи и ЈП „Водовод и канализација“ – Скопје, Народниот правобранител не успеа да спроведе целосни постапки за заштита на правата на граѓаните.

Како прв човек на институцијата која ги промовира и штити правата на граѓаните, чувствувам обврска да изразам голема загриженост за се поприсутниот говор на омраза, како во медиумите така и на социјалните мрежи, особено што тој говор го користат јавни личности, носители на високи функции и истиот не се санкционира.

Демократијата не подразбира навреда и непочитување на различното мислење, напротив секој може да не се согласува со кажаното од другиот, но доблест е токму тоа да го почитува. Медиумите преку објективното информирање можат да помогнат и ги повикувам да помагаат за надминување на оваа состојба, а со тоа и да придонесат за промоција, унапредување и заштита на човековите слободи и права.

Благодарам.